

บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก้าห้อง
อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณบุรี

Roles of Folk Media in Promoting Tourism of Talad Kow Hong Community
Amphoe Bang Plama, Suphanburi.

พงศ์กฤษฎี พลเลิศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ. 2554
คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก้าห้อง
อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณบุรี

Roles of Folk Media in Promoting Tourism of Talad Kow Hong Community
Amphoe Bang Plama, Suphanburi.

พงศ์กฤษฎี พละเลิศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ. 2554
คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อเรื่อง : บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าห้อง
อ. บางปลาหมี่ จ. สุพรรณบุรี

ผู้วิจัย : พงศ์กฤษฎี พละเลิศ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อแสวงหาแนวทางการใช้สื่อในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนตลาดเก่าห้อง อ.บางปลาหมี่ จ.สุพรรณบุรี มาเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากว่าเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีปรากฏการณ์ของการใช้สื่อพื้นบ้านที่น่าสนใจสอดคล้องกับแนวความคิดสัญญาวิทยา ผลจากการวิจัยพบว่า สื่อพื้นบ้านมีเนื้อหาที่เป็นคุณค่าความหมายเชิงสัญญาอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรก ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ อันได้แก่ โบราณสถาน/โบราณวัตถุ และตำนานที่สืบทอดกันมา ประการที่สอง คุณค่าวัฒนธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม รวมทั้งสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ และประการสุดท้าย คือ คุณค่าทางสังคม อันได้แก่ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมไทย-จีน และการยึดถือจารีตประเพณีของสังคม เป็นแนวความคิดที่ซ่อนเร้นอยู่ในสื่อพื้นบ้าน ส่วนรูปแบบการสื่อความหมายเชิงสัญญาพบว่า สื่อพื้นบ้านมีลักษณะของการสื่อความหมายโดยนัยเป็นหลัก ซึ่งจะต้องอาศัยการตีความข้อมูลเชิงลึกร่วมกับบริบททางสังคมมาทำความเข้าใจจึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้อย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ยังมีการใช้องค์ประกอบของสัญญาย่อยๆ มาสร้างเป็นความหมายที่ต้องการจะสื่อสารด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม ก็คือ คุณค่าความหมายต่างๆ ที่เกิดจากสัญญาของสื่อพื้นบ้านในชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับแนวความคิดทางการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ : สื่อพื้นบ้าน, การสื่อสารเชิงสัญญา

Title : Roles of Folk Media in Promoting Tourism of Talad Kow Hong Community
Amphoe Bang Plama, Suphanburi.

Author : Pongkit Phalalert

Abstract

This research was to analyze the roles of using folk media in promoting tourism and to find the guideline in using media to promote tourism. The research used Talad Kow Hong community , Amphoe Bang Plama, Suphanburi Province as the study site as it was an important tourist resource because of its historical significance and there were some interesting phenomena of using folk media in line of semiotics. The research results reveal that folk media had the content reflecting 3 semiotic forms: first - those of historical traces such as archaic sites and artifacts and the legends transmitted through generations; second-the long-standing cultural values such as the traditional mode of production and old styled architecture still perpetuate, and the last-the social values such as the Thai-Chinese relationship and the strong hold of societal traditions. All of these were embedded in the folk media. In regard to the forms of signification, it was found that the folk media signified mainly through hidden messages. One had to rely on in-depth interpretation of the information along with the social contexts to gain understanding of their valid meaning. Besides, it was also found that there were some uses of semiotic components to compose the message to be communicated as well. One of additional issues found was that the values and the meanings conveyed through the community's folk media semiotic signs were significantly related and relevant to tourism.

Keyword : Folk Media, Semiotic

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง “บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าห้อง อ. บางปلام้า จ. สุพรรณบุรี” ฉบับนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นไปที่การทำ ความเข้าใจกับปรากฏการณ์เกี่ยวกับการใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทั้งนี้โดยใช้แนวคิด ทางด้านการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เป็นวิธีวิทยาในการศึกษา โดยข้อค้นพบจากการวิจัยได้ก่อให้เกิดมุมมองและ ประเด็นใหม่ๆ เกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน ซึ่งในที่นี้ถือว่าเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง ของประเทศ ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณรายได้ประจำปี 2554 ของ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ได้ให้ โอกาสและเงินทุนใน การทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์สามารถ ศรีจำนงค์ จากเชียงใหม่ที่ กรุณาได้ให้คำปรึกษาและช่วยชี้แนะประสบการณ์ดีๆ ในการทำงานวิจัย เหนือสิ่งอื่นใดต้องขอขอบคุณรอง ศาสตราจารย์วิมลพรรณ อาภาเวท คณบดีคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน และเพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจกับ ผู้วิจัยมาโดยตลอด สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัวที่อบอุ่น รวมทั้งคุณพ่อ-คุณแม่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ท่านที่ช่วยเป็นแรงบันดาลใจจนทำให้ผลงานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยฉบับนี้ คงจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังสนใจศึกษา สื่อพื้นบ้านและการท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่ใช้สื่อต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ได้คั้น คว่าและทำความเข้าใจสืบต่อไป

พงศ์กฤษฎ์ พลเลิศ

พฤศจิกายน 2554

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญเรื่อง	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญภาพถ่าย	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นนิยม	5
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน	8
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	11
ทฤษฎีสัญญาวิทยาและแนวคิดโครงสร้างนิยม	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	38
แหล่งข้อมูลและพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	38
ประเภทของแหล่งข้อมูล	39
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
การนำเสนอข้อมูล	45

สารบัญเรื่อง(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	46
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนตลาดเก่าห้อง	46
ผลการวิเคราะห์สัญญาณสื่อพื้นบ้าน	51
เนื้อหา/คุณค่าความหมายที่ปรากฏในสื่อพื้นบ้าน	72
วิธีการสื่อความหมายเชิงสัญญาณที่ปรากฏในสื่อพื้นบ้าน	83
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	91
สรุปผลการวิจัย	91
อภิปรายผลการวิจัย	94
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	96
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	103
ประวัติผู้วิจัย	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การวิเคราะห์สัญญาแผนผังประชาสัมพันธ์ตลาดเก้าห้อง(ด้านหน้า)	53
2 การวิเคราะห์สัญญาแผนผังประชาสัมพันธ์ตลาดเก้าห้อง(ต่อ)	54
3 การวิเคราะห์สัญญาแผนผังประชาสัมพันธ์ตลาดเก้าห้อง(ด้านหลัง)	54
4 การวิเคราะห์สัญญาวารสาร	56
5 การวิเคราะห์สัญญาตำนานตลาดเก้าห้อง	59
6 การวิเคราะห์สัญญาตำนานตลาดเก้าห้อง(ต่อ)	60
7 การวิเคราะห์สัญญากรรมวิธีการผลิตแบบมือทำ	61
8 การวิเคราะห์สัญญาการพิมพ์ด้วยระบบดั้งเดิม	63
9 การวิเคราะห์สัญญาประเพณีการไหว้ศาลเจ้า	64
10 การวิเคราะห์สัญญาของเก่าเก็บ	65
11 การวิเคราะห์สัญญาหอดูใจ	66
12 การวิเคราะห์สัญญาอาหารและขนมไทย	68
13 การวิเคราะห์สัญญาการจัดและตกแต่งร้านแบบโบราณ	69
14 การวิเคราะห์สัญญาสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์และละครย้อนยุค	70
15 การวิเคราะห์สัญญาป้ายชื่อตลาดและร้านค้า	71
16 สัญญาเกี่ยวกับความงามของโบราณสถานและโบราณวัตถุ	73
17 สัญญาเกี่ยวกับตำนาน	74
18 สัญญาเกี่ยวกับวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม	75
19 สัญญาเกี่ยวกับวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม(ต่อ)	76
20 สัญญาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่	77
21 สัญญาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมไทย-จีน	78
22 สัญญาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมไทย-จีน(ต่อ)	79
23 สัญญาเกี่ยวกับการยึดถือจารีตประเพณีของสังคม	80
24 วิธีการสื่อความหมายเกี่ยวกับร่องรอยทางประวัติศาสตร์	85
25 วิธีการสื่อความหมายเกี่ยวกับคุณค่าวัฒนธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง	87
26 วิธีการสื่อความหมายเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคม	89

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์	19
2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับความหมายของสัญลักษณ์	19
3 ความหมายที่เกิดจากความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม	27
4 การเปรียบเทียบความหมายแบบอุปมาอุปมัย	32
5 บทบาทของสื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าห้อง	82
6 เปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้ามเกี่ยวกับวิธีการผลิต	84

สารบัญภาพถ่าย

ภาพถ่ายที่	หน้า
1 เรือนแถวไม้แบบสองชั้นในตลาดเก่าห้อง	58
2 หอคูโอรที่สร้างขึ้นในปี 2477	86